

UTSATT EKSAMEN I RETKLA1101 Klassisk retorikk HØST 2016

Oppgaven består av 3 sider.

Fredag 20. januar (4 timer) Ingen hjelpemidler

Begge deler skal besvares

Del I

Svar på seks (6) av de åtte spørsmålene. Hvert svar bør være på mellom en halv og én side.

1. Gi en oversikt over toposlæren med eksempler. Diskuter topos funksjoner.
2. Forklar etymologien til det norske ordet retorikk og det engelske *oratory*.
3. Retorikkens forhold til fiksjon er problematisk. Diskuter.
4. Fortell flere Demosthenes-anekdoter.
5. Gi en kort forklaring på retorikkens historie i romersk keisertid og fram til vår tid.
6. Presenter og gjengi hovedpunkter i Lysias, *Forsvarstale for drapet på Eratosthenes*.
7. Presenter og gjengi hovedpunkter i Cicero, *For Ligarius*.
8. Presenter og gjengi hovedpunkter i Cicero, *For Caelius*.

KANDIDATEN BES SKRIVE TYDELIG MED PENN

Del II

Analyser utdraget fra Demosthenes' / Euthykles' tale «Mot Aristokrates».

Talen finner du i norsk oversettelse under, sammen med en kort forklaring av bakgrunnen (som du også kan bruke i analysen). Analysen bør bygge på disse begrepene: presentasjon, situasjon, retorisk situasjon (kairos), formål, ethos, logos, pathos, disposisjon, topos, aptum. Også begreper fra arbeidsfaser og forøvelser bør trekkes inn. I analysen av disposisjon er det nok å diskutere utdragene som er gjengitt. Analysen bør være på mellom tre og seks sider til sammen.

Forklaring av talens bakgrunn

Talen, som er fra 352 fvt, ble skrevet av Demosthenes, men framført av en annen, Euthykles. I Athen var både politikken og rettssystemet basert på den enkelte borgers innsats. I talen, som er en rettstale, anklager Euthykles en annen atener, Aristokrates, for å ha fremmet et forslag til vedtak i folkeforsamlingen som er i strid med byens lover. (Ifølge Athens forfatning var det i slike tilfeller forslagsstilleren, ikke forsamlingen, som var ansvarlig og kunne stilles for retten.) Forslaget ga Kharidemos, en leder for leiesoldater som var i Athens tjeneste, spesiell beskyttelse: Hvis han ble drept, skulle den antatte morderen straks arresteres, og enhver by som ga ham beskyttelse utestenges fra samarbeid med Athen. Taleren hevder at forslaget ikke bare er lovstridig (går imot Athens lover), men også unyttig (går imot Athens interesser) og ufortjent (da Kharidemos har vært illojal mot byen). Utfallet i saken er ukjent.

Talen er lang, med 220 kapitler. Det første utdraget er fra innledningen. Kapitlene 110-113 er fra midtdelen og omhandler den thrakiske kongen Kersobleptes og hans ønske om å vinne kontroll over Khersonesos. Dette vil han i følge talen lettere kunne gjøre, hvis Kharidemos får beskyttelse.

Ordforklaringer: Khersonesos: området som i dag utgjøres av Hellas' nordøstlige del og Tyrkias europeiske og som Athen ønsket å kontrollere. Olynthos og Amfipolis: selvstendige byer i dette området. Aristomakhos: Kersobleptes' utsending som tidligere har talt i den athenske folkeforsamlingen. Filip: makedonsk konge.

Utdrag fra Demosthenes / Euthykles: Mot Aristokrates

[1] Ingen av dere, athenere, skal tro at det er på grunn av noen form for privat fiendskap at jeg står fram som anklager mot denne mannen, Aristokrates, eller at fordi jeg har sett et lite og ubetydelig lovbrudd fra hans side ønsker jeg å bruke det for å skape strid. Nei, så sant jeg bedømmer og oppfatter dette riktig, dreier hele mitt engasjement seg om én ting, at dere, i stedet for igjen å føres bak lyset og miste det, skal styrke deres grep om Khersonesos. [...] [4] Og, athenere, vær oppmerksomme og lytt med god vilje til det jeg sier. For jeg er ikke en av talerne som pleier å plage dere, og heller ikke en av politikerne som dere har valgt, men likevel påtar jeg meg å vise alvoret i denne saken. Og hvis dere samarbeider etter beste evne, kommer dere ikke bare til å avverge en fare, men også sørge for at de av oss borgere som tenker at de kan være til nytte for byen ikke lenger nøler. Det gjør de ikke, hvis de ser at deres jury er villig til å lytte. [5] Nå er det i stedet slik at mange er usikre, enda de har mer fornuft enn ekspertene, fordi de synes de har liten erfaring med å tale. Og å ta for seg og stille spørsmål ved en politisk sak, det kan de ikke engang forestille seg. Dere skal vite at jeg selv ville tenkt meg godt om, det sverger jeg ved alle guder, før jeg kom med en slik anklage, hvis jeg ikke hadde ment at det er helt galt ikke å ta ordet, men holde meg taus, når jeg ser visse personer forberede noe som er helt galt for byen. [...]

[...]

[110] Jeg hører at han kommer til å bruke samme argument som Aristomakhos tidligere har gjort i deres forsamling, at det er utenkelig at Kersobleptes noen gang vil velge å gjøre dere til sine fiender ved å forsøke å ta fra dere Khersonesos, og at om han så skulle klare å erobre og holde på det, ville det ikke være nyttig for ham. For inntektene derfra er ikke mer enn tretti talenter når det ikke er krig, og når det er krig, er de ingenting. Men fra havnene som dermed ville bli blokkert har han mer enn to hundre talenter i inntekt. Så hvorfor skulle han foretrekke krig med dere og liten vinning, når han kan få større vinning og fred? Det vil de si at de undrer på. [111] Men jeg har ikke vanskelig for å peke på mange ting som gir grunn til å være skeptisk til, heller enn å stole på, disse mennene, og la Filip bli sterk. Jeg skal nevne bare den som ligger nærmest. Jeg regner med, athenere, at dere kjenner denne makedoneren, og jeg tror nok det var mer nyttig for ham å få inntektene fra hele Makedonia uten å måtte bekymre seg, enn å få dem fra Amfipolis og dermed måtte utsette seg for fare, og for ham var det også å foretrekke å ha dere, sine gamle venner, på sine side, framfor thessalernes, som en gang hadde fordrevet faren hans. [112] Uavhengig av det må vi også tenke på dette: Dere, athenere, har aldri forrådet noen av deres venner, thessalernes har aldri unnlatt å gjøre det med noen av sine. Men selv om dette er slik: Dere ser at han foretrekker en liten gevinst og upålitelige venner og å løpe risiko framfor å leve i trygghet. [113] Og hva er grunnen? Forklaringen er ikke en som ligger opp i dagen. Men, athenere, den er at av to goder som alle mennesker har nytte av, hvorav det ene, som ses som det viktigste, er hell, og det andre, som er mindre viktig enn det første, men størst av de andre, er å ta riktige beslutninger, så er det ingen mennesker som har dem begge, og blant de som har medgang er det ingen som vet å begrense sin trang til mer. Og fordi de trår etter mer, er det mange som taper det de har.

[...]

(Overs. Tor Ivar Østmoe)